

8. Paragraaf Wet maatschappelijke ondersteuning

8.1 Inleiding

Het doel van de Wmo is dat burgers mee kunnen doen aan de samenleving. De basisgedachte hierbij is dat de gemeente als verantwoordelijke voor de Wmo, de voorwaarden moet creëren dat burgers mee kunnen doen aan de samenleving. Dat gebeurt door op een aantal prestatievelden zoals leefbaarheid in de wijk en preventief jeugdbeleid een samenhangend voorzieningenaanbod te creëren: door de burgers goed te informeren en te adviseren, door de informele structuur met vrijwilligers en mantelzorgers te ondersteunen, door de gemeente toegankelijk te maken voor mensen met een beperking en door voor mensen die in aanmerking komen voor maatschappelijke opvang de nodige voorzieningen te treffen. Voor mensen met een beperking dient de gemeente in het bijzonder een aanbod te doen, zodat deze mensen gecompenseerd worden in hun beperking en deel kunnen nemen aan de samenleving.

We zijn op dit moment binnen de Wmo bezig met een innovatieproces, waarbij we werken aan methodische, inhoudelijke en organisatorische veranderingen in de ondersteuning aan onze burgers. Dit proces wordt landelijk De Kanteling genoemd.

In het nieuwe meerjarenbeleidsplan Wmo 2012-2016 hebben wij de principes van de De Kanteling verder uitgewerkt.

Het komende jaar (en de komende jaren) zullen we de beleidsvoorbereiding en de uitvoering van de Wmo vanuit de volgende 8 principes vorm geven.

- gericht op de vraag achter de vraag
- gebaseerd op de eigen kracht van de burger
- direct er op af
- formeel en informeel in optimale verhouding
- doordachte balans van collectief en individueel
- integraal werken
- niet vrijblijvend, maar resultaatgericht
- gebaseerd op ruimte voor de professional

Deze principes zijn bedoeld om richting te geven aan het denken, het discussiëren en het maken van afspraken tussen alle betrokkenen. Zowel voor de organisaties waar wij een bekostigingsrelatie mee hebben en ook voor ons als gemeente. Voor de instellingen geven we de gewenste richting aan voor het verbeteren van de kwaliteit en de professionaliteit. Voor ons als gemeente fungeren ze als ijkpunten waaraan opdrachten aan uitvoerende organisaties kunnen worden getoetst alsmede hun handelen na het verlenen van de opdracht.

De principes zijn niet altijd en overal tegelijkertijd van kracht, het zijn geen strenge, elkaar uitsluitende categorieën. Het is duidelijk dat een professionel niet zorgvuldig de vraag achter de vraag kan onderzoeken en er tegelijkertijd onvervaard op af gaan. En natuurlijk is de professionele handelingsautonomie niet onbegrensd, maar wordt beperkt door de bestuurlijke keuzes van ons als gemeente en de gemaakte resultaatafspraken met de betrokken instellingen.

Het zal niet vanzelf gaan om deze principes altijd op de juiste plaats en tijd en in de juiste dosering toe te passen. Wij realiseren ons dat de praktijk dit ook zal leren. Aan ons de opdracht om de afgesproken resultaten nauwgezet te monitoren en hierover ook horizontaal verantwoording af te leggen.

Zoals we bij de uitwerking van de principes al hebben aangegeven is het cruciaal om nog meer verbinding te zoeken met maatschappelijke partners. Wij zullen hierbij zoveel mogelijk een wijk-en dorpsgerichte aanpak hanteren. Het wijk-en dorpsgericht werken zal in 2012 verder geïmplementeerd worden. Hierbij zullen de Wmo-adviseurs gekoppeld worden aan wijken en dorpen. Door in een vaste wijk of dorp te werken, kan een netwerk tot stand komen, waarbij het formele en informele aanbod aan diensten en voorzieningen op wijk- en dorpsniveau inzichtelijker wordt. Uiteraard maken we hierbij zoveel mogelijk gebruik van de uitrol van Emmen Revisited.

8.2 De Wmo in relatie tot de AWBZ

De functie “begeleiding” voor mensen met matige en zware beperkingen zal met ingang van 2013 en 2014 overgeheveld worden naar de gemeenten. Het brengen van de begeleiding onder het compensatiebeginsel van de Wmo is een logisch vervolg op de overheveling van de huishoudelijke hulp in 2007 en de pakketmaatregel AWBZ in 2009. De doelen van de begeleiding komen voor een groot deel overeen met de doelen zoals die ook binnen de Wmo gelden, namelijk:

- bevordering, behoud of compensatie van zelfredzaamheid
- voorkomen van opname in een instelling of verwaarlozing

De functie begeleiding draagt eraan bij dat cliënten kunnen functioneren op allerlei levensgebieden: zelfzorg, wonen, werken, financiën, vrije tijd, sociaal netwerk en contacten met instanties. De begeleiding ondersteunt cliënten vaak op het terrein van structuur en dagritme, maar omvat ook praktische hulp bij en overname van taken op het gebied van zelfzorg, huishouden en administratie.

De functie begeleiding wordt in de AWBZ zowel individueel (bijvoorbeeld ambulante begeleiding, woonbegeleiding en thuisbegeleiding), als groepsgewijs (dagbesteding) aangeboden.

Dagbesteding dient twee doelen. In de eerste plaats biedt dagbesteding gebruikers structuur in dag- en weekritme en biedt het sociale contacten en bezigheden. Voor mensen onder de 65 is het bovendien de bedoeling dat het hen zoveel mogelijk in een situatie brengt die te vergelijken is met de werkomgeving van “niet-beperkte” mensen. Het tweede doel van dagbesteding is ontlasting van mantelzorgers. Door zorgvragers grote delen van de dag buitenshuis te plaatsen, is het voor mantelzorgers vol te houden om de rest van de tijd de vaak zware zorglast te dragen.

8.3 Gemeentelijke beleidskaders

Het beleid voor de Wmo is bepaald in de volgende beleidsdocumenten:

- Meerjarenbeleidsplan Wmo 2012-2016
- Woonvisie Emmen 2011-2016 (in bewerking)
- Meerjarenbeleidskader Arbeidsmarkt- en Participatiebeleid 2011-2014 (in bewerking)
- Beleidskader jeugd 2009-2020

In deze programmabegroting zijn Wmo doelstellingen terug te vinden in de programma's Inwoners en bestuur (1), Onderwijs en jeugd (4), Bouwen, wonen en milieu (5), Arbeidsparticipatie (6), Openbaar gebied (9) en Zorg en welzijn (10).

8.4 Operationalisering van het beleid

In het beleidsplan Wmo 2012-2016 hebben wij beleid ontwikkeld op alle negen prestatievelen. Het vastgestelde beleid hebben we vervolgens vertaald in actiepunten. Via deze programmatische aanpak werken we de actiepunten in samenhang uit.

Voor wat betreft de overheveling van de functie “begeleiding” vanuit de AWBZ naar de gemeenten ontwikkelen we uiterlijk medio 2012 aanvullend beleid met betrekking tot en vanuit de volgende 3 thema's:

1. Informatie, kennis en inzicht

We hebben behoefte aan aanvullende kennis en inzicht in de extramurale begeleiding. Wat is de kwaliteit van de bestaande registratie, welke doelgroepen moeten eventueel uitgezonderd worden? Wat voor en hoeveel burgers in de gemeente vallen onder de extramurale begeleiding? Hoe werken de bestaande systemen en waar liggen sturingsmomenten voor onze gemeente?

2. Visie op inhoud en op de uitvoering

Naast de inhoudelijke visie op de begeleiding, moet er een visie komen op de wijze van uitvoering. De toepassing van de uitgangspunten moet vertaald worden in een werkwijze die zekerheid biedt aan burgers en uitvoerders, voldoet aan kwaliteitskenmerken en kwaliteits-toezicht en voldoende sturingsmogelijkheid biedt aan ons als gemeente. Bovendien moet de afstemming met de andere decentralisatieopgaven (WwnV en Jeugdzorg) handen en voeten krijgen. En het regionaliseringsvraagstuk vraagt aandacht, omdat specifieke

ondersteuning bij bijzondere doelgroepen, snel een regionale schaal vragen en veel aanbieders

zijn regionaal georganiseerd.

3. Sturing op uitvoering en risicobeheersing

We worden als gemeente verantwoordelijk voor de begeleiding en daarmee financieel risicodragend. Deze beweging is te vergelijken met de overgang van de WMO-functie huishoudelijke verzorging naar de gemeenten.

Er komt een nieuw, objectief verdeelmodel. Eventuele tekorten op het budget voor het nieuwe beleidsdeel begeleiding (individueel en groep) dienen binnen dit onderdeel te worden opgevangen.

8.4.1. Aandachtspunten 2012

- Het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG)
Gezien de landelijke, provinciale, regionale en lokale ontwikkelingen kan voor 2012 al een aantal richtinggevende uitspraken worden gedaan ten behoeve van de visieontwikkeling en beleid.
In het regeerakkoord is opgenomen dat de Centra voor Jeugd en Gezin bij decentralisatie gaan dienen als front office voor alle jeugdzorg van de gemeenten. Een CJG kan een centrale en coördinerende rol spelen in het organiseren en toegankelijk maken van de zorg maar zelf ook allerlei vormen van ondersteuning bieden. Dit betekent dat het CJG versterkt en verbreed wordt met verschillende functies die in de nieuwe situatie onder de verantwoordelijkheid van de gemeenten vallen. Voor een aantal van deze – vaak meer gespecialiseerde – functies binnen de zorg voor de jeugd ligt het voor de hand dat gemeenten samenwerken.
Wij richten ons op de volgende aandachtspunten betreffende het CJG:
  - Het is essentieel om het moment van de stelselherziening aan te grijpen om de jeugdhulpverlening op een andere leest te schoeien, namelijk van een beleid dat gericht is op directe interventies (vaak gebaseerd op preventieve risicoanalyses) naar een beleid dat gericht is op de versterking van de zogeheten 'pedagogische civil society'. De uitdaging is de stelselherziening vooral als een mogelijkheid te zien om de jeugdhulp weer terug te brengen waar die hoort: in gezinnen en hun onderlinge verbanden.
  - Het gaat om het versterken van opvoeden in plaats van het overnemen ervan. Opvoeders (ouders, peuterspeelzaalleiders, leerkrachten en in feite elke betekenisvolle volwassene in de directe omgeving van een kind/jongere) moeten waar nodig versterkt worden in hun eigen handelingsrepertoire om de ontwikkeling van jeugdigen met alle 'gewone strubbelingen' in goede banen te leiden. In Drenthe wordt hier vorm aan gegeven door middel van het project 'Positief opvoeden Drenthe' (POD).
  - Een sterke inzet op het voorkomen en vroegtijdig met lichte ondersteuning verhelpen van problemen. Hiermee moet de vraag naar intensieve zorg verminderen.
  - Intensieve zorg voor jeugdigen en ouders dient in de eigen omgeving geboden te worden. De hulp dient in alle gevallen bij te dragen aan de kracht van sociale netwerken. Behandeling buiten de sociale context (in dagopvang, tehuizen, klinieken of speciale scholen) gebeurt bij uitzondering en alleen als de bescherming van het kind of de samenleving daarmee duidelijk gediend is.
  - Als het gaat om het hulpaanbod wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van evidence-based programma's. Aanbieders van programma's, interventies en methoden laten zien welke resultaten ze boeken, zodat duidelijk is wat goed gaat en waar verbeteringen mogelijk zijn.
- Week van de mantelzorg
Tijdens deze week worden activiteiten georganiseerd voor mantelzorgers zoals informatiebijeenkomsten, verwendagen voor de mantelzorgers door diverse instellingen (bijvoorbeeld schoonheidsbehandelingen door leerlingen van een ROC), voor jonge mantelzorgers een graffitiworkshop en een lezing door een bekende schrijver voor kinderen die een ouder verzorgen.
Het uiteindelijke doel is ondersteuning van mantelzorgers en bewustwording en taboedoorbreking met betrekking tot het vragen van hulp en ondersteuning.
- Uitbreiding steunpunten mantelzorg
Op dit moment hebben we in onze gemeente een drietal steunpunten voor lotgenotencontact in het kader van mantelzorgondersteuning. Wij willen in 2012 het aantal steunpunten verdubbelen.

- **WMO-Hulp bij het Huishouden**
De bezuinigingsmaatregelen zijn in 2011 geïmplementeerd. Er zijn meer cliënten ondergebracht bij goedkopere zorgaanbieders en daarnaast zijn cliënten gemotiveerd om vaker een PGB te nemen om hun zorg te kunnen inkopen. Daarnaast is het verstrekkingenboek aangepast met daarin een gewijzigd indicatieprotocol voor de toekenning van Hulp bij het Huishouden. Daarmee is beoogd om een lager gemiddeld aantal uren per cliënt te krijgen.
De deeltaak 'boodschappen doen' is komen te vervallen, voldoende winkeliers hebben een bezorgservice zodat burgers gebruik kunnen maken van die voorliggende voorziening. Ondanks de genomen maatregelen zullen de kosten nog steeds het van overheidswege toegekende budget overschrijden. Daarom wordt bij de begroting een voorstel gedaan om verder te bezuinigen.
Dit voorstel houdt in dat HH1 voortaan als algemene voorziening wordt gezien. De visie daarachter is dat burgers in staat moeten worden geacht om zelf de schoonmaak van hun huis te organiseren. Dit voorstel past bij de visie in het toekomstige meerjarenbeleidsplan Wmo en loopt vooruit op de nieuwe verordening Wmo en de bijbehorende beleidsregels. Er wordt met deze wijziging een onderscheid gemaakt tussen beperkte burgers met en zonder regie-vermogen. Met regievermogen ligt het accent op 'een schoon huis', iets wat voor iedere burger geldt. Wanneer burgers de regie verliezen door psycho-sociale problemen zal HH2 worden ingezet en is er sprake van een begin van 'zorg'.
Het lopende contract met de zorgaanbieders wordt verlengd tot eind 2012. Deze aanbieders blijven HH2 gewoon leveren. In 2012 ontstaat een overgangssituatie waarin de levering van HH1 zal worden afgebouwd door deze nieuwe maatregel. Op 1 januari 2013 zal de nieuwe situatie volledig in werking moeten zijn.
- **Invoering inkomensnorm 150% Collectief Vervoer**
Een ander bezuinigingsvoorstel is de invoering van een inkomensnorm van 150% voor het Collectief Vervoer. Burgers zullen bij aanvraag van een vervoersvoorziening worden gevraagd hun inkomensgegevens aan te leveren. Wanneer iemand boven 150% van de voor hen geldende norm uitkomt wordt geen vervoersvoorziening toegekend. Van de burger mag worden verwacht dat hij dan zelf in een passende oplossing kan voorzien. Ingeschat is dat 10% van de huidige gebruikers onder deze inkomensnorm valt en derhalve geen gebruik meer zal kunnen maken van deze voorziening.
- **Op 1 december 2009 is het Besluit tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten in werking getreden.** Als gevolg hiervan is de inkomensgrens voor de betaling van de inkomensafhankelijke eigen bijdrage van personen jonger dan 65 jaar met ruim € 5000,- verhoogd. De inkomsten uit eigen bijdragen zijn hierdoor gedaald. Emmen ontvangt van het rijk als compensatie € 80.000 per jaar. Het blijft echter onduidelijk of dit bedrag toereikend is om de gedeelde inkomsten te compenseren.
- **De aanbesteding van hulpmiddelen wordt in het najaar van 2011 afgerond; het nieuwe contract zal per begin 2012 geëffectueerd worden.** De eventuele financiële gevolgen van de nieuwe aanbesteding zijn op dit moment niet inzichtelijk. Wel zal er gewerkt worden met een budgetplafond. De aanbieder schrijft in tegen een vaste vergoeding per jaar. Voor het eerste contractjaar wordt het budget 10% lager gesteld dan in 2011 om zo ook een kostenbesparing te realiseren.
- **Het nieuwe contract collectief vervoer is per 1 januari 2011 ingegaan.** Sinds die datum wordt de vergoeding gebaseerd op een prijs per gereden kilometer. De voorgaande contracten waren qua prijsstelling (zeer) gunstig te noemen. De vergoeding op jaarbasis zal naar verwachting eind 2011 25% hoger liggen, van € 2.400.000 eind 2008 naar € 3.000.000 eind 2011. Dit zal ook in 2012 doorlopen. Met de invoering van een inkomensnorm en herindicering zal getracht worden het aantal vervoersindicaties terug te brengen en daarmee ook de kosten te beperken. Verder is bij de start van het contract gekozen voor een nullijn betreffende de in de aanbesteding opgenomen Bondsregering. Ook bij extra goed presteren van de aanbieder zal geen bonus worden uitgekeerd.
- **Het lopende contract met Handicare (voorheen Freelift) is gunstig.** Er worden minder nieuwe liften uitgezet en meer uit depot.
- **Het contract met de Sociale VerzekeringsBank (SVB) is per 1 juli 2011 beëindigd.** Sinds 1 juli 2011 is er voor de ondersteuning van PGB-houders voor gekozen om een contract aan te gaan met Menzis Wmo-support. Deze partij levert dezelfde diensten voor een gunstiger tarief. Daarnaast leveren zij als extra dienst het product Bemiddeling. Burgers kunnen dan tevens hulp krijgen bij het vinden van een hulpverlener.
- **Het contract met het Centrum Indicatiestelling Zorg (CIZ) is op 1 juli 2010 ingegaan.** In vergelijking met het vorige contract zijn de prijzen scherper. Op basis van de huidige

gegevens is de verwachting dat de gemeente er jaarlijks circa € 50.000 op vooruit zal gaan. Het merendeel van de aanvragen wordt afgehandeld zonder een extern (medisch) advies in te winnen.

- Het nieuwe contract voor kleine sanitaire woningaanpassingen is per 1 september 2010 ingegaan. De prijzen liggen lager dan in voorgaande contracten. Bij een vergelijkbare afname zal de gemeente in 2012 ongeveer € 10.000 minder kosten maken op deze voorziening.

8.5 Financieel kader onderdelen hulp bij het huishouden en hulpmiddelen 2012-2015

Het financieel kader voor hulp bij het huishouden en hulpmiddelen bestaat uit de volgende baten- en lastenposten.

Wet Maatschappelijke ondersteuning

	2012	2013	2014	2015
Baten				
Eigen bijdrage	2.400.000	2.400.000	2.400.000	2.400.000
Rijksbijdrage WMO	13.651.685	13.951.685	14.251.685	14.551.685
Totaal baten	16.051.685	16.351.685	16.651.685	16.951.685
Lasten				
Hulp bij huishouden	19.818.255	20.187.317	20.179.609	20.161.069
Woonvoorzieningen (WMO-regime)	384.750	384.750	384.750	384.750
Bijzondere bijstand	122.398	122.398	122.398	122.398
Apparaatskosten Wmo/HH	906.555	896.317	895.548	895.321
Zorgloket	229.793	229.347	228.203	227.487
Overig/beleid	477.680	477.847	478.010	478.174
Totaal lasten	21.939.431	22.297.976	22.288.518	22.269.199
Saldo	5.887.746	5.946.291	5.636.833	5.317.514

Wet Voorziening Gehandicapten

	2012	2013	2014	2015
Baten				
Eigen bijdrage vervoersvoorzieningen	422.877	423.863	424.875	425.912
Totaal baten	422.877	423.863	424.875	425.912
Lasten				
Hulpmiddelen	8.039.174	7.892.076	7.892.454	7.893.412
Overig	802.233	804.374	806.451	808.544
Totaal lasten	8.841.407	8.696.450	8.698.905	8.701.956
Saldo	8.418.530	8.272.587	8.274.030	8.276.044

De verschillen tussen totaal lasten en baten op het onderdeel hulp bij het huishouden werden jaarlijks verrekend met de door de raad ingestelde egalisatiereserve hulp bij het huishouden. Voor het jaar 2010 werd het restant onttrokken, de reserve is uitgeput. Het tekort maakt nu deel uit van de totale gemeentelijke begroting.

Het verschil in baten en lasten van de Wet Voorziening Gehandicapten wordt gedekt door algemene middelen, als onderdeel van de algemene uitkering.

